

4. helluntain jälkeinen viikko, perjantai

Päivän epistola

(Room. 11: 25 – 36)

”Veljet, jotta ette olisi oman viisautenne varassa, teidän tulee tuntea tämä salaisuus: paatumus, joka on kohdannut osaa Israelin kansasta, kestää siihen asti kun muista kansoista koottava määrä on tullut täyteen. Sen tapahduttua koko Israel on pelastuva, niin kuin on kirjoitettu: Siionista on tuleva Pelastaja, hän poistaa jumalattomuuden Jaakobin jälkeläisistä. Ja tämä on minun liittoni heidän kanssaan: minä otan pois heidän syntinsä. Evankeliumin torjuessaan he ovat Jumalan vihollisia, teidän tähtenne, mutta valinnan perusteella he ovat Jumalalle rakkaita, isien tähden. Jumala ei peruuta lahjojaan eikä antamaansa kutsua. Te olitte ennen tottelemattomia Jumalaa kohtaan, mutta noiden toisten tottelemattomuuden vuoksi Jumala on nyt armahtanut teidät. Samalla tavoin he ovat nyt olleet tottelemattomia, jotta myös heidät armahdettaisiin, kun te olette saaneet armahduksen. Jumala on näet tehnyt kaikki tottelemattomuuden vangeiksi, jotta hän voisi antaa kaikille armahduksen. Kuinka ääretön onkaan Jumalan rikkaus, kuinka syvä hänen viisautensa ja tietonsa! Kuinka tutkimattomat ovat hänen tuomionsa ja jäljittämättömät hänen tiensä! Kuka voi tuntea Herran ajatukset, kuka pystyy neuvomaan häntä? Kuka on antanut hänelle jotakin, mikä hänen olisi maksettava takaisin? Hänestä, hänen kauttaan ja hänen on kaikki. Hänen on kunnia iankaikkisesti. Amen.”

Teksti on yksi keskeisistä teemoista Roomalaiskirjeessä. Paavali varoittaa pakanuudesta kristityiksi tulleista pöyhkeydestä juutalaisia vastaan.

”Veljet, jotta ette olisi oman viisautenne varassa”: tällä tekstillä Paavali kertoo, että pakanoiden ei tule katsoa historiaa vain omin silmin. Paavalin tarkoitus on avata jumalallinen salaisuus, joka tähän asti oli kätketty pakanoilta. Paatumuksen takia juutalaiset eivät vastaanottaneet Kristuksen julistamaa ilosanomaa. Mutta sen vastaanottavat ei-juutalaiset, siis pakanat. Nämä muodostavat yhdessä todellisten israelilaisten kanssa uskovien yhteisön, Kirkon. Tämä ei perustu syntymiseen johonkin tiettyyn kansaan, vaan uskoon.

Seuraavaksi tulemme tulkintaongelmaan. Mitä tarkoittaa: ”Sen tapahduttua koko Israel on pelastuva”? Joidenkin tutkijoiden mukaan Paavali kertoo oman vakaumuksensa juutalaisten varmasta yhteisestä kohtalosta, pelastumisesta. Hänen ajattelunsa taustalla lieenee profeetan ilmoitus: ”Vanhurskaita ovat silloin kaikki kansasi jäsenet” (Jes. 60: 21 – 22). ”Siionista on tuleva pelastaja, hän poistaa

jumalattomuuden Jaakobin jälkeläisistä” (vrt. Jes. 59: 20 - 21; 27: 9). Mutta Paavali ei kerro tarkasti, miten pelastus tapahtuu. Teksti on vaikea, siinä ei kerrota myöskään pelastuksen toteuttajaa. Tulkinnassa on kaksi eri ryhmää. Osa sanoo, että passiivin käyttö tässä yhteydessä viittaisi siihen, että pelastuksen toteuttaa Isä Jumala. Toisten mukaan kyse ei ole Isän toiminnasta, vaan Kristuksen toiminnasta. Tällöin juutalaiset hyväksyvät Jeesuksen Messiaana. Tämä jälkimmäinen tulkintamalli on todennäköisesti oikeampi. Raamattu ei esitä kahta erilaista pelastusta, toista juutalaisille, toista pakanoille.

Joidenkin tutkijoiden mukaan koko Israelin pelastumisesta kertoo myös evankelista Luukas. ”Monet surmatahan miekan terällä, toiset viedään vangiksi kaikkien kansojen sekaan ja vieraat kansat polkevat Jerusalemiä, kunnes niille annettu aika päättyy” (Luuk. 21: 24). ”Silloin ne, jotka olivat koolla, kysyivät häneltä: ”Herra, onko nyt tullut se aika, jolloin sinä rakennat Israelin valtakunnan uudelleen? Hän vastasi: ”Ei teidän kuulu tietää aikoja eikä hetkiä, jotka Isä oman valtansa nojalla on asettanut” (Ap.t. 1: 6 – 7). Näiden kohtien tulkinnassa keskeisenä ongelmana on, mitä tarkoittaa Israel? Kirkon käsityksen mukaan käsite ”uusi Israel” tarkoittaa Kirkkoa. Selkeänä tämä on Galatalaiskirjeessä: ”On samantekevää, onko ihminen ympärileikattu vai ympärileikkaamaton. Tärkeää on, että hänet on luotu uudeksi. Tulkoon rauha ja laupeus niiden osaksi, jotka vaeltavat tämän ohjeen mukaan koko Jumalan Israelin osaksi!” (Gal. 6: 15 – 16).

”Evankeliumin torjuessaan he ovat Jumalan vihollisia.” Osa tutkijoista ymmärtää, että Paavali pitää tätä evankeliumin torjuntaa osittaisena ja väliaikaisena. ”He ovat Jumalalle rakkaita, isien tähden.” Israelin valinta on peruuttumaton, se tulee ilmi siinä suopeudessa, mitä Jumala osoitti patriarkoille.

”Te olitte ennen tottelemattomia Jumalaa kohtaan”: pakanoiden tottelemattomuus oli epäuskoa Jumalaan. Juutalaisten asenne Kristusta kohtaan on samanlaista tottelemattomuutta. Tämän juutalaisten tottelemattomuuden takia Jumala osoitti jumalallisen armonsensa pakanoille. Se sama armo osoitetaan myös juutalaisille.

”Jumala on näet tehnyt kaikki tottelemattomuuden vangeiksi”, niin juutalaiset kuin kreikkalaiset (siis pakanat), jotta Hän voisi osoittaa kaikille armonsensa. Näin Hän paljastaa sen, millainen Hän on. Pelastus on mahdollista vain Jumalan armon takia, Jumalan armosta.

Tekstin loppuosa alkaen sanoista ”Kuinka ääretön onkaan Jumalan rikkaus” on veisu Jumalan armolliselle viisaudelle. Veisun äskeiset sanat johdattavat meidät ihmettelemään ja olemaan kiittollisia Jumalalle, joka on johdattanut niin juutalaisia kuin pakanoita kohti pelastusta.

Hymni lainaa ajatuksia Vanhan testamentin profeetoilta, ainakin Jesajalta (40: 13) ja Jobilta (35: 7; 41: 3), mahdollisesti muiltakin. Jumala ei ole velkaa toiminnastaan kenellekään, Hän toimii itsenäisesti.

Tekstin loppuosa on ylistyslauselma Isä Jumalalle, joka on luoja, ylläpitäjä ja maailman määränpää. Rukous korostaa kaiken olemassaolevan riippuvuutta Jumalasta, olipa hän taustaltaan juutalainen tai pakana. Paavalin tekstin muotoilu on voinut saada vaikutteita hellenistisestä filosofiasta.

Paavalin teksti ohjaa meitä elämään usko todeksi jokaisena päivänä.

Päivän evankeliumi

(Matt. 12: 1 – 8)

”Niihin aikoihin Jeesus kerran kulki sapattina viljapellon laitaa. Hänen opetuslastensa tuli nälkä, ja he alkoivat katkoa tähtkäpäitä ja syödä. Fariseukset näkivät sen ja sanoivat Jeesukselle: ”Katso nyt, opetuslapsesi tekevät sellaista, mitä sapattina ei ole lupa tehdä.” Mutta Jeesus vastasi heille: ”Ettekö ole lukeneet, mitä Daavid teki, kun hän ja hänen miehensä olivat nälissään? Hän meni Jumalan huoneeseen ja söi uhrileivät, vaikka niiden syöminen oli sallittua ainoastaan papeille, ei hänelle eikä hänen miehilleen. Tai ettekö ole laista lukeneet, että papit tekevät temppelissä sapattinakin työtä, mutta ovat silti syyttömiä? Minä sanon: tässä teillä on enemmän kuin temppeli. Jos te ymmärtäisitte, mitä tämä tarkoittaa: Armahtavaisuutta minä tahdon, en uhrimenoja, te ette tuomitsisi syyttömiä. Ihmisen Poika on sapatin herra.”

Tämä teksti löytyy myös Markukselta (2: 23 - 28) ja Luukkaalta (Luuk. 6: 1 - 5). Matteus osoittaa, että Jeesus ei riko lakia eikä ole sapattia vastaan. Hän vastustaa fariseusten liian pitkälle kehittämää lainsäädäntöä sapatin noudattamisesta. Vanhasta testamentista löytyy yksi ainoa käsky sapatin pyhittämisestä (2. Moos. 20: 8 – 11, 5. Moos. 5: 12 – 15). Tästä rabbit olivat kehittäneet 39 erilaista kiellettyä työtä, ja siellä mainitaan työnä myös sadonkorjuu. Kuitenkin juutalaisuudessa oli mahdollista poikkeuksellisessa tilanteessa ratkaista asia toisella tapaa, kuin käsky määräsi. Esimerkiksi sapattimääräystä oli mahdollista soveltaa, jos ihmisen henki oli vaarassa (vrt. 1. Makk. 2: 39 – 41). Viljapellon läpi kuljettaessa oli lupa käsin kerätä tähtkäpäitä vieraankin pellolta (5. Moos. 23: 26).

”Hänen opetuslapsensa tuli nälkä” osoittaa, että mahdollisen käskyn rikkomisen opetuslapset tekivät

nälän takia. Tämä on Matteuksen lisäys. Se on todennäköisesti tehty sen takia, että sillä voidaan perustella opetuslasten toiminta, sillä rabbien ohjeiden mukaan ihmishengen säilyttäminen meni etusijalle lakia noudatettaessa. Fariseukset eivät huomioineet rabbien ohjeita, sillä he halusivat löytää Jeesuksen toiminnasta virheitä.

Kertomus Daavidista löytyy ensimmäisestä Samuelin kirjasta (1. Sam. 21: 1 – 7). Siinä ei mainita sapattia. Mutta siinä mainitaan uhrileipien vaihtaminen, joka tapahtui sapattina (vrt. 3. Moos. 24: 8). Papisto teki työtä toimittamalla uhrin myös sapattina (4. Moos. 28: 9 – 10). Rabbiiniset säädökset eivät kiellä sapattina ensimmäisten tähkien korjaamista tarjousuhriksi Herralle (3. Moos. 23: 9 – 14), mutta saddukeusten säännöt kieltävät sen.

Tooran mukaan uhrileipiä sai syödä vain papisto ja syömisen piti tapahtua pyhässä paikassa (3. Moos. 24: 9). Daavid pyysi leipää ja pappi Ahimelek antoi pyhää leipää Daavidille ja hänen miehilleen. Juutalainen papisto teki työtä temppelissä sapattinakin (4. Moos. 28: 9 – 10).

Daavidin ja hänen miesten osallistuminen uhrileivistä (sanatarkasti esille tai näkyville tuodut leivät) on Kirkon käsityksen mukaan vanhatestamentillinen ennuskuva eukaristiasta, ehtoollisen sakramentista. Vanhan testamentin mukaan niitä sai nauttia vain papisto. Kristuksessa se annetaan kaikille uskollisille.

”Minä sanon: tässä teillä on enemmän kuin temppeli” voidaan tulkita eri tavoin. Teksti voi tarkoittaa Messiasta, Ihmisen Poikaa (Dan. 7: 13) tai Jumalan valtakuntaa. Kirkon kannalta on huomattava, että tämä teksti voi viitata Kirkkoon itseensä. Jeesuksen aikana opetuslapset ovat opetuslapsia, mutta heistä tulee apostoleja. Apostolien työtä jatkaa papisto. Ja papisto tekee työtään niin sapattina (lauantaina) kuin Kirkon viikottaisena pyhäpäivänä sunnuntaina.

”Armahtavaisuutta minä tahdon, en uhrimenoja” on lainaus profeetta Hoosealta (Hoo. 6: 6). Matteus on poistanut Hoosean tekstistä maininnan uskollisuudesta ja korvannut sen armahtavaisuudella. Samoin maininta polttouhreista on kokonaan poissa. Jerusalemin temppeli oli tuhottu ennen Matteuksen evankeliumin lopullista muotoutumista, enää ei ollut uskollisuutta temppelille eikä polttouhreja.

”Ihmisen Poika on sapatin herra” tuo esille opetuksen Kristuksesta. Se myös kertoo, mikä on enemmän kuin temppeli. Kristus on Jumala ja Jumala loi kaiken, niin myös kaiken ajan. Hän on siis myös sapatin Herra.

Jeesus tai Hänen oppilaansa siis eivät rikkoneet lakia tai sapattimääräyksiä. Hän sivuutti tuolla hetkellä sapattimääräyksen kirjaimellisen noudattamisen käyttäen hyväkseen mahdollisuutta soveltaa määräystä.

Opettaessaan tästä Kirkon opettajat käyttävät myös tätä kertomusta vertauskuvana. Apostolit ovat työntekijöitä, joiden satona ovat ihmiset. Tähtäpäiden katkominen ja syöminen kertoo ihmisten pelastamisesta, mikä on apostolien ravinto. Tätä he tekevät sapattina, joka on lepopäivä paholaisesta. Toimiminen sapattina ärsytti fariseuksia. Tämä näkyy myös Kirkossa. Osalla kristityistä on farisealainen asenne eikä heitä miellytä ne opettajat, jotka lakkaamatta opettavat ja tuottavat hyötyä.